

ZDROJ: Sborník k semináři pořádanému Národním centrem pro rodinu, Katechetickou sekcí ČBK, Sekcí pro mládež ČBK a Sekcí církevního školství ČBK.

Olomouc, 1. března 2018

Neprošlo jazykovou korekturou.

Vytištěno pro potřeby účastníků semináře.

Neprodejné.

Feminismus a rodová ideol6gia

Mária Raučínová

Feminismus a kresťanstvo. Sú tieto dve oblasti zlučiteľné? Aká definícia vlastne zodpovedá feminizmu a aké pozície dnes zaujímajú feministi? Kto zastáva skutočné práva žien a aké je dnešné postavenie ženy oproti minulosti? Tieto otázky si treba legitímne klásť v súčasnosti, keď sa o ženu už viacero desaťročí „zvádza ideologický boj“. Žena sa na jednej strane stala štítom boja za ľudské práva až do absurdných požiadaviek tzv. nových práv, na druhej strane na ženu sú kladené obrovské nároky na zodpovednosť a nezávislosť.

Prednáška sa pokúša voviesť do témy feminizmu a rodovej teórie viac hĺbky, detailov a okolností, a najmä rozlišovania. Nie je totiž možné dnes pracovať s témou ženskej emancipácie a feminizmu povrchno alebo čiernobielo.

Nemôžeme sa nechať vohnať do pasce zosmiešňovania či odmietania feministických argumentov, ktoré si vyžadujú citlivé odpovede. Najlepším riešením je namiesto kritiky feminizmu urobiť pre dôstojnosť ženy a jej postavenie v spoločnosti niečo pozitívne. Ján Pavol II. hovorí o „novom feminizme“, ktorý „nepodlieha pokušeniu nasledovať vzory ‚maskulinizmu‘, ale dokáže rozpoznať a vyjadriť autentického génia ženy vo všetkých prejavoch spoločenského života“ (*Evangelium vitae*, 99).

Spoločnosť predkladá pred ženu nové výzvy i nové ohrozenia. Úlohou kresťanstva nie je banalizovať problémy, ale hľadať riešenia. Žena napriek platným zákonom o rovnosti na základe ľudskej dôstojnosti sa opakovane stáva nelegálne aj legálne predmetom obchodu, stranou komoditnej zmluvy, je zneužívaná fyzicky či zdravotne abortívnym a antikoncepčným priemyslom pod rúškom slobodnej voľby. Stáva sa častým konzumentom antidepresív v dôsledku narušenia svojho citového sveta rozpadom manželského resp. partnerského vzťahu. Mužský svet sa potom stáva pre ňu „hrozbou“ a ona hľadá úkryt a porozumenie v rovnako pohlavnom spoľutí.

Pre muža aj ženu je náročné žiť vzájomnosť v odlišnosti. Konzumná mentalita nás totiž málo pripravuje na dennodennú obetavú službu a vzájomné darovanie sa, hoci dôvodov je dosť. Rola ženy, ako bola chápaná kedysi, sa do veľkej

miery zmenila. Nie je možné vrátiť ju späť. Hoci sa veľa pozitív dosiahlo historickým udelením práv žien na vzdelanie, na činnosť vo verejnom živote, s tým nevyhnutne narástlo sebavedomie ženy a jej nároky. Ženy túžili po rozšírení priestoru na realizáciu aj mimo domova. Feminizmus, ak je preniknutý láskou k životu, nie je sám osebe zlý. V dejinách sa však dostal do slepej uličky, keď postupne oberal ženu v mene slobody o slobodu.

Pohľad na širší kontext dejín feminizmu, na jeho filozofické, sociologické či politické vplyvy umožňuje objektívnejšie zhodnotiť a rozlíšiť jednotlivé prúdy feminizmu a vidieť ich neskrývaný dopad na ženu či na vzájomný mužsko-ženský vzťah. Nové antropológie ochudobňujúce človeka o jeho transcendentný rozmer, porozumenie slobody ako absolútnej autonómie, dôraz len na jedinečnosť a prítomnú chvíľu namiesto perspektívy cieľa a zmyslu ľudského života prinieslo pokrivený pohľad na poslanie a úlohu ženy. Nemalou mierou prispeli k deformácii oprávnených snáh žien osobné morálne zlyhania niektorých popredných predstaviteľiek feminizmu a ich názory na voľnosť a slobodu. V dôsledku ich škandalózneho správania sa im v médiách dostalo neúmerne veľa popularity. Možno i preto sa ženská otázka v podobe feminizmu dostala do opozície s cirkevným prostredím.

Táto situácia pretrváva v slabšej či silnejšej miere dodnes. Preto je dôležité znovu sa ponoriť do histórie a odkryť všetky neuralgické miesta, ktoré feminizmus priviedli až do súčasnej polohy rodovej ideológie. Napriek tomu nemožno feminizmus nazvať jedným slovom, treba rozlišovať tri základné podoby feminizmu: feminizmus rovnosti, feminizmus diferencie a konštruktivistický feminizmus, z ktorých každý má iné východisko, filozofické pozadie a iný prienik s kresťanským pohľadom na ženu.

Súčasná genderová agenda či rodová teória vychádza z tretieho typu feminizmu – konštruktivistického, ktorý nevychádza z prirodzenosti či podstaty človeka, ale pohlavie a rod vníma ako sociálnu a kultúrnu konštrukciu nepodmienujú biologickým pohlavím. Z témy rovnosti či odlišnosti muža a ženy prechádza na tému diverzности pohlaví. Hlásá „emancipáciu od samotných patriarchálnych kategórií ‚človek‘ a ‚žena‘“. Jej ťažiskom sa stáva dekonštrukcia akýchkoľvek identít. Post štrukturalistický či konštruktivistický feminizmus presmeroval v deväťdesiatych rokoch 20. storočia politickú agendu žien na boj za práva lesbičiek, gejev, bisexuálov a transsexuálov. Rod, ktorý sa dovtedy chápal v nadväznosti na pohlavie, sa stal samostatnou kategóriou, už sa netýkal iba mužov a žien, ale pohlavných identít nekonečného radu. Táto rodová perspektíva sa od Svetovej konferencie o ženách začala postupne lobisticky presadzovať niektorými prúdmi a to pod rúškom ženskej agendy, diskriminácie a boja proti násiliu. V skutočnosti šlo o uvedenie agendy LGBTI na medzinárodné fóra. Pojmy rodová rovnosť, rod, rodová identita a sexuálna orientácia sa stali stĺpmi rodových štúdií, ktoré sa postupne dostali na akademickú pôdu a do verejných inštitúcií bez poctivej konfrontácie s inými filozofickými a antropológickými konceptmi. Zdanlivo šlo iba o presadenie rovnocenného postavenia mužov a žien a väčšie

zastúpenie žien v spoločnosti, preto sa širšia odbornosť nevenovala hlbšej analýze. V skutočnosti teória už biologicko-psychicko-duchovná jednota človeka „rozobrala na drobné“ a jednotlivé absurdné kombinácie s ich nesúlalom stavala na roveň prirodzenosti. Namiesto pojmu „pohlavná identita“, ktorý jasne poukazoval na spätosť pohlavia s identitou človeka, sa vniesol pojem „rodovej identity“, ktorý umožňoval vyjadriť vlastné subjektívne cítenie mužskosti či ženskosti, respektíve otvoril hranice iným sexualitám. Takto sa pojmy cez ich použitie najprv v odbornej literatúre, neskôr v dokumentoch expertov, súdnych spisoch dostali až do medzinárodných dohovorov, aby pevne zakotvili v medzinárodnom práve a stali sa predmetom kontroly medzinárodnými výbormi. Tento etablovaný inštitucionálny mechanizmus vyvíja tlak na politiku jednotlivých štátov aj v otázkach, ktoré patria zvrchovane do kompetencie národných štátov. Úzka skupina odborníkov určuje normy v otázkach, akými sú ľudské práva, sexualita, rodinný život, počet detí, a to prostredníctvom všeobecne platných štandardov bez toho, aby prebehla verejná a odborná diskusia v jednotlivých štátoch. Z rodovej teórie, ktorá patrí legitímne do oblasti pluralitných štúdií filozofie či sociológie, sa tak stáva jediný určujúci koncept sexuality v ľudskej spoločnosti. Lobingové skupiny presadzujúce práva LGBTI manipulujú aj s vedou a vytvárajú tlak na vedecké fóra, aby uznali prirodzenosť homosexuality či transsexuality. Ak sa takáto rodová výchova inkorporuje aj do školských programov a cielene preniká do všetkých oblastí bez toho, aby autori predložili overené dôsledky tohto konceptu, nadobúda znaky ideológie a totality, akú sme zakúsili pri jednostrannej marxistickej výchove. Kresťanský koncept ženy, muža a rodiny sa nevyhnutne potrebuje vymedziť voči ideologickým formám feminizmu. Potrebuje dôkladne preskúmať ich východiská, podnietiť vedeckú analýzu ich axióm a odhadnúť všetky negatívne dôsledky rodovej ideológie na ľudskú spoločnosť. Argumentovať nie nábožensky ale prednostne antropologicky. Nový feminizmus Jána Pavla II. chce k tomu nemalou mierou prispieť. Kým sekulárny feminizmus formuloval množstvo otázok, ale veľká väčšina feministických teórií na ne neodpovedala adekvátne, nový feminizmus založený na teológii vzťahu a hodnote osoby, na kresťanskom personalizme, s príspevkami myslenia a skúseností mnohých kresťanských žien, ponúka silný potenciál k novej evanjelizácii a formuluje pre ženy nové úlohy v Cirkvi a spoločnosti.

Literatúra:

Conde, Gloria. *New Woman*. USA: Circle Press, 2002.

Butler Judith. *Trampoty s rodom. Feminizmus a podryvanie idntity*. Bratislava: Aspekt, 2014.

De Marco, Donald, Wiker Benjami. *Architekti kultúry smrti*. Praha: Res Claritatis, 2011.

Fula, Milan. *Antropológia ženy*. Bratislava: Don Bosco, 2004.

Hooks, Bell. *Feminizmus do vrecka*. Bratislava: Aspekt, 2013.

- Kuby, Gabriele. *Globálna sexuálna revolúcia*. Bratislava: Lúč, 2013.
- Letz, Ján. *Filozofická antropológia*. Bratislava: ÚSKI, 1994.
- Letz, Ján: *Mystičky Západu*, Prešov: Michal Vaško, 2002.
- Melina, Lívio. *Kultúra rodiny, reč lásky*. Bratislava: Don Bosco, 2014.
- Moses, Claire. *French Feminism in the 19. cent.* USA: State University of New York, 1984.
- Offen, Karen. *Definig Feminism. A Comparative Historical Aproach*. Chicago: The University of Chicago Press, 2012.
- Opočenská Jana. *Zpovzdáli se dívali také ženy*. Praha: Kalich, 1995.
- O'Leary, Dale. *The Gender Agenda. Redefining Equality*. Lafayette: Vital Issues Press, 1997.
- Peeters, Marguerite. *The New Global Ethic.: Challenges for the Church*, 2005, www.laici.va
- Raučínová, Mária. *Gender alebo rodová ideológia*. Bratislava: Don Bosco, 2014.
- Trapková, Ludmila, Chvála Vladislav. *Žena a muž v rodine*. Praha: Vyšehrad s.r.o, 2014.
- Trizuljaková, Eva. *Znamenie ženy*. Bratislava, 2008. Rukopis.
- Von Hildebrand, Alice. *On Feminism and Feminity*, 2003. In: catholic.org,
- Zeno, Kathrin. *Som žena*. Bratislava: Slovo medzi nami, 2010.
- Cirkevné dokumenty:
- František: *Amoris laetitia*. Trnava: SSV, 2016
- Ján Pavol II. *Evangelium vitae*. Trnava: SSV, 1995.
- Ján Pavol II. *Mulieris dignitate*. Rím: SÚSCM, 1991.
- Ján Pavol II. *List ženám*. Trnava:SSV, 2009.
- Kongregácia pre náuku viery. *List biskupom Katolíckej cirkvi o spolupráci mužov a žien v Cirkvi a vo svete*, 2004. In: vatican.va
- Pápežská rada pre rodinu. *Rod – kontroverzná téma*. Trnava: SSV, 2013.
- Španielska biskupská konferencia. *Pravda o láske človeka*. Trnava: SSV, 2013.